

Layoutmetoder för landskapsarkitekter

Undersökning av enkla layoutmodellers betydelse för gestaltningspresentationer

Malin Winblad

SLU, Sveriges lantbruksuniversitet, Fakulteten för naturresurser och lantbruksvetenskap

Institutionen för stad och land, avdelningen för landskapsarkitektur

EX0529 Kandidatarbete i landskapsarkitektur, 2011, 15 hp på landskapsarkitektprogrammet, Uppsala

© Malin Winblad

Titel: **Layoutmetoder för landskapsarkitekter**: Undersökning av enkla layoutmodellens betydelse för gestaltningspresentationer

Engelsk titel: Layout Models for Landscape Architects: Survey of Simple Layout Models and Their adequacy for Design Proposals

Nyckelord: layout, visuell presentation, grafisk formgivning, landskapsarkitektur, gestaltningsförslag, ritning

Handledare: Katri Lisitzin, SLU, institutionen för stad och land

Examinator: Anna Tandré, SLU, institutionen för stad och land

Online publication of this work: <http://epsilon.slu.se/>

Sammandrag

Min hypotes är att layouten är det första vi lägger märke till när vi ser nya gestaltningsförslag och andra ritningar. Ändå saknas det utbildning i layout på Sveriges landskapsarkitektutbildningar. I kandidatarbetet testas olika enkla modeller för layout för att bedöma deras relevans vid produktion av exempelvis förslagsritningar inom landskapsarkitektur. När jag i det här arbetet skriver om layout syftar jag till samspelet mellan bild och text och jag har även valt att testa några olika färgvarianter för att se färgens påverkan på gestaltningsförslaget. Genom litteraturstudier har relevanta metoder för layout plockats fram; symmetrisk, asymmetrisk samt med och utan tillämpning av gyllene snittet. Layouterna har applicerats på ett och samma gestaltningsförslag där varje layout presenteras i fyra olika färgvarianter. Förslaget med de olika layouterna har visats för en testgrupp som fått svara på ett antal frågor om hur de uppfattar de olika ritningarna.

Resultatet av undersökningen visar att de layoutmodeller som finns i dagens svenska litteratur mycket väl går att använda vid projekt i landskapsarkitektur vid layouten av gestaltningsförslag och liknande ritningar. Resultatet visar också att det är färgerna som gör det starkaste intrycket på oss och att förslag med tillämpning av gyllene snittet är behagligare och mer intresseväckande än de med annan utformning.

Abstract

My hypothesis is that the layout is the first thing we notice when we see new design proposals or other drawings, yet there is no education in layout included at Sweden's Landscape architecture programs. This Bachelor thesis processes the issue of layout and how to properly make use of different methods of layouts in the creation of design proposals in landscape architecture. Regarding the issue of layout I am referring to the interplay between image and text. I have also used different colors in the layouts to see their effects on the design proposal.

Through literature studies I have picked up relevant methods for layout; symmetrical, asymmetrical and with and without application of the golden ratio. The layouts have been applied on the very same drawing, each variant in four different colors. The various layouts were demonstrated to a test group who responded to a number of questions on how they perceive the various proposals.

The results of the survey show that the models of layout available in today's Swedish literature may well be used for projects in landscape architecture and in the work with layout of a drawing such as a design proposal. The results also show that there are colors that make a strong impression on us and that proposals under golden ratio are more attractive and more interesting than those without.

Introduktion

I denna uppsats behandlas frågan om layout och hur man på ett lämpligt sätt kan använda sig av olika metoder för layouter i projekt inom landskapsarkitekturen. Med layout syftar jag till samspelet mellan bild och text, det vill säga hur dessa är placerade, beskurna och storleksordnade. Jag har även valt att använda mig av olika färgsättningar när jag i det här arbetet behandlat layout.

Samspel mellan bild och text är ett ämne som är stort och har blivit allt större med datorn som hjälpmedel. Att det finns så många benämningar; tredje språket, layout, grafisk kommunikation, grafisk visualisering, lexivision och så vidare, för detta samspel är inte konstigt. Det spelar roll hur saker är ihopsatta, för förståelsen och intrycket av det vi ser.

Min hypotes är att det första vi lägger märke till när vi ser ett nytt gestaltningsförslag eller annan ritning är färgsättning och layout. Därför är det viktigt att vi låter layouten höja våra förslag. I det här arbetet undersöks huruvida det finns metoder idag som man med fördel skulle kunna använda i landskapsarkitekturen vid framställning av gestaltningsförslag och andra ritningar.

För att landskapsarkitektens arbete ska vinna gehör krävs det att vi lyckas presentera det vi gjort. Av vad jag har sett när jag arbetat med mina studiekamrater på landskapsarkitektprogrammet samt på Bollnäs kommun under praktik, läggs det enorm tid på tankearbete och analyser för att sedan ta fram ett förslag. För att någon som inte varit med under projektets gång ska kunna förstå kvaliteterna i ett förslag krävs det att det finns en genomarbetad och tydlig layout som framhäver förslaget. I det här arbetet vill jag därför undersöka hur vi skapar ett förslag som väcker uppmärksamhet och som höjs med hjälp av layouten.

Syfte

Syftet är att hitta olika modeller för layout som kan användas vid presentationer av ritningar i landskapsarkitektur. Målgruppen är studerande och yrkesverksamma landskapsarkitekter. Arbetet ska ge en insikt i om, och i så fall hur, det är möjligt att arbeta med layout och enkla medel för att på ett medvetet sätt förmedla det vi vill säga med våra gestaltningsförslag.

Frågeställningar

För att nå fram till resultatet har jag under arbetets gång arbetat efter ett antal frågor:

- Finns det några vedertagna modeller för arbete med layout som man med fördel kan applicera på ett gestaltningsprojekt i landskapsarkitektur?
- Hur påverkar den valda layoutmodellen i ett gestaltningsförslag betraktarens uppfattning av själva projektet?

Metod

Undersökningen har haft tre huvudmoment: litteraturstudier där relevanta metoder för layout har plockats fram, applicering av dessa layoutmetoder på ett gestaltningsförslag och undersökning där dessa olika layouter visats för en testgrupp som fått svara på ett frågeformulär angående hur de uppfattar gestaltningsförslaget. Därefter har informationen sammanställts med hjälp av texter och diagram.

Det finns oändliga möjligheter till olika layouter och snudd på oändligt antal möjliga åskådare som kan betrakta dem på olika sätt. Att få en heltäckande undersökning i området skulle vara enormt tidskrävande eller omöjligt. Många olika faktorer bidrar till vår uppfattning av ett gestaltningsförslag – hur det presenteras muntligt, hur texterna är formulerade, vilka rubriker och bilder som använts, hur själva gestaltningsförslaget är utformat och så vidare. Jag har valt att enbart fokusera på just placering av texter och bilder i förslagen samt färgsättning av bakgrunden. Texterna, bilderna och rubrikerna samt gestaltningsförslaget är således identiska i samtliga förslag.

Genom att använda samma material i samtliga layouter vet jag att det inte är något annat än just layouten, det vill säga placeringen av texterna och bilderna, som kommer att påverka vad testgruppen tycker.

Litteratur

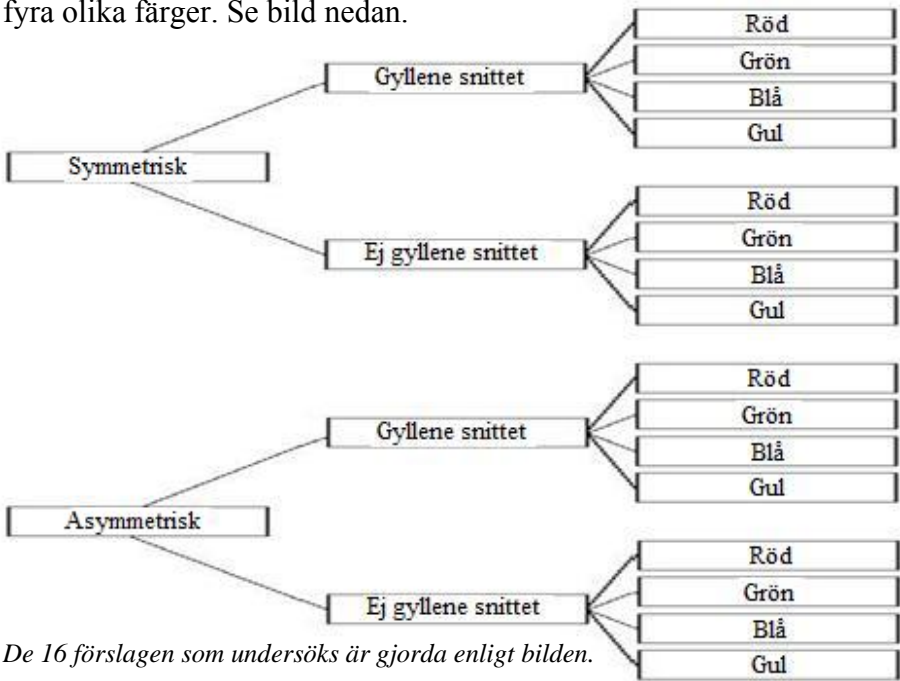
Jag har med hjälp av litteraturstudier undersökt vilka teorier om layout som gäller idag. Jag har sökt i Uppsalas bibliotekskataloger och sökorden jag använt har varit: layout, grafisk kommunikation, grafisk visualisering och presentationsteknik. De böcker som jag valt att använda är böcker som är riktade till studerande i grafisk kommunikation eller layout. Där har jag hittat information som visar grunderna i layout. När jag har läst litteraturen har jag i huvudet haft vissa frågor jag letat särskilt efter:

Vad är det man ska tänka på när man gör en layout? Vad finns det för olika typer av layout? Några enkla och tydliga teorier plockades fram ur litteraturen: asymmetrisk och symmetrisk layout, att använda sig av gyllene snittet, samt färgval. En hypotes om hur detta kommer att inverka på personerna som får se layouten ställdes upp enligt litteraturen.

Metoder för layout

Teorierna asymmetrisk, symmetrisk, gyllene snittet och färgval applicerades på ett gestaltningsförslag över en stadspark i Fyrisvallen som gjorts under tidigare kurs (Stadens offentliga rum, LK0093 Sveriges lantbruksuniversitet 2011). Gestaltningsförslaget som jag använt mig av innehåller en plan över området som ska bli stadspark samt rubrik och beskrivning av vad det är man ser. Som grund har jag valt att arbeta för att få layouter balanserade (se avsnittet om balans på sida 5) Jag har sedan gjort ett förslag med symmetrisk layout och ett med asymmetrisk layout.

Dessa finns i varianter med och utan gyllene snittet som i sin tur finns i fyra olika färger. Se bild nedan.

De 16 förslagen som undersöks är gjorda enligt bilden.

Undersökningen

Jag vände mig till en grupp (se under rubriken Testgruppen i högra spalten på denna sida) som fick titta på förslagen och svara på ett antal frågor om dem. Förslagen spriddes ut i olika ordning vid fyra olika testtillfällen. Undersökningsformulär delades ut för att sedan låta testgruppen svara under ca 15 minuter.

Undersökningsformuläret

Första delen av frågorna besvarades medan förslagen låg utspridda på ett sätt så att man kunde se alla förslagen samtidigt. Del 1 av undersökningen såg ut som följer:

Allmänna frågor

Välj tre förslag på varje fråga, det som stämmer bäst på svaret bakom 1:an, det som stämmer näst bäst bakom 2:an och det som stämmer 3:e bäst bakom 3:an.

Vilket förslag fastnar du för först, vilket vill du helst titta närmare på?

123

Vilket förslag tycker du bäst framhäver gestaltningsförslaget, det vill säga den nya stadsparken?

123

Är det något förslag som du anser har misslyckats med att framhäva gestaltningsförslaget, det vill säga stadsparken?

123

I del 2 av undersökningen fick man titta på förslagen ett och ett och ringa in de ord man tyckte stämde in med förslagen. Orden kommer från litteraturen och hur man enligt den skulle uppfatta de olika metoderna och färgerna (se Metoder för layout sida 3) Denna del av formuläret såg ut som följer:

Ringa in de intryck du tycker stämmer överens med det förslag du tittar på.

Förslag nr:.....

Lugnt	Provokativt
Harmoniskt	Varmt
Balanserat	Kallt
Elegant	Glatt
Intresseväckande	Melankoliskt
Formellt	Behagligt
Livligt	Rörigt
Kraftfullt	Förtroendeingivande

Testgruppen

Gruppen bestod av landskapsarkitektstudenter och icke landskapsarkitektstudenter. Tio landskapsarkitektstudenter och tio icke landskapsarkitektstudenter fick titta på gestaltningsförslaget och svara på frågeformuläret. Den senare gruppen var slumpvis utvald och kunde ge ett spritt resultat. Syftet de fyllde var att se om det fanns en tydlig skillnad i landskapsarkitekters syn på layouten och andras syn på den. En eventuell skillnad skulle indikera att ett test med olika yrkesgrupper vore en intressant fortsättning på studien.

Alla fick samma formulär där man fick kryssa i hur man upplever de olika förslagen. Frågorna är baserade på litteraturen och hur man enligt den ska uppfatta de olika layouterna och färgsättningarna.

Bearbetning av undersökningen

Resultatet av undersökningen sammanställdes för att i analysen och diskussionen komma fram till om det finns samband mellan layouterna och hur personerna uppfattade dem.

Avgränsningar

Jag har begränsat antalet metoder för layouter. Det finns mängder med ytterligare information och fler metoder och färgkontraster man hade kunnat arbeta med, men för att få ett överskådligt resultat har jag valt att endast arbeta med ett fåtal. Jag har också begränsat litteraturen till endast svensk litteratur som använts i undervisning i grafisk kommunikation och liknande.

Metoder för layout

I avsnittet redovisas resultatet av litteraturundersökningen. Här presenteras de olika layoutmodellerna och färgsättningarna som sedan använts i undersökningen. Här samlas också information om hur de olika layouterna och färgsättningarna borde uppfattas enligt litteraturen.

Balans

Balansen är något som ständigt återkommer i samtlig litteratur jag läst. Vi människor föredrar balans. Allt som finns med i ett dokument påverkar balansen, både text och bild. Färg och styrka avgör hur tungt något väger och att få en vetenskaplig förklaring på hur det hela hänger ihop går inte. En balanserad layout är skönare att titta på och känns naturligare och mindre rörig för ögat än vad en obalanserad gör. Man kan göra balanserad layout på två olika sätt, symmetrisk eller asymmetrisk (Bergström, Lundgren & Flessa 2008, s. 143).

Symmetrisk layout

Det vanligaste och kanske enklaste sättet att uppnå balans är att arbeta symmetriskt. Den symmetriska typografin har använts genom århundraden och återfinns i tryckta böcker från 1400-talet, innan dess fanns handskrifter som följer den symmetriska layoutens regler (Bohman & Hallberg 1996, s. 82).

Man använder sig av en mittaxel och placerar allt symmetriskt med mittaxeln som utgångspunkt. Man kan antingen lägga allting med sin mittpunkt vid mittaxeln eller placera föremål med samma tyngd på var sin sida om den (Bergström, Lundgren & Flessa 2008, s. 74).

Symmetrisk layout. Bild och text placeras symmetriskt kring dokumentets mittaxel.

Att använda sig av symmetrisk formgivning lämpar sig bra för rubriker och kortare texter, men sämre för en längre löpande text (Bergström, Lundgren & Flessa 2008, s. 74).

Den symmetriska layouten ska ge ett lugnt, harmoniskt, elegant och ståligt intryck enligt Bo Bergström (2007, s. 4). Enligt Jan Bohman (1996, s. 82) kännetecknas den symmetriska layouten av balans och harmoni.

Frank och Pettersson (2004, s. 204) skriver att den symmetriska layouten ger en lugn och lite formell känsla.

Asymmetrisk layout

Den asymmetriska layouten härstammar från den japanska arkitekturen, som var samtida med romarriket. Under funktionalismen aktualiserades den då den skulle göra informationen ändamålsenlig och praktiskt anpassad (Frank & Pettersson 2004, s. 204).

Man låter de olika objekten balansera mot varandra och använder ofta diagonala riktningar. Med hjälp av att justera storlek och styrka väger olika objekt upp varandra och skapar balans. Ett textstycke placerat på vänster sida kan kompenseras med en bild på höger sida. Det asymmetriska formatet är mer flexibelt än det symmetriska när man gör sin layout (Frank & Pettersson 2004, s. 204).

Asymmetrisk layout. Bild och text balanseras mot varandra utan att ta hänsyn till mittaxeln.

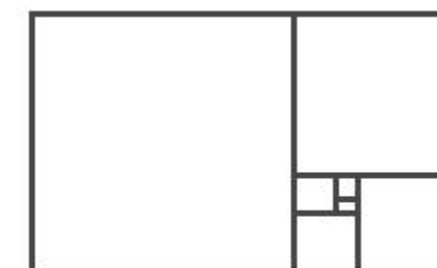
Med hjälp av den asymmetriska layouten ska man enligt Lasse Frank få ett mer dynamiskt och intressant uttryck (Frank & Pettersson 2004, s. 204). Enligt Bo Bergström (2008, s. 75) uppnår man ett mer livligt och kraftfullt intryck. Jan Bohman (Bohman & Hallberg 1996, s. 83) hävdar att den asymmetriska formgivningen kan vara dynamisk, progressiv och ofta provokativ.

Proportioner

När en yta i form av en rektangel är definierad skapas en spänning på grund av förhållandet mellan höjd och bredd. Beroende på vilket uttryck man vill ge sin gestaltning kan man reglera detta för att skapa olika riktningar eller tyngdpunkter. Ju större kontrast det är mellan längderna, ju mer expressivt upplevs det (Frank & Pettersson 2004, s. 206).

Det gyllene snittet

Det gyllene snittet är ett proportionsförhållande som varit känt och använt i över 2500 år (Bohman & Hallberg 1996, s. 93). Ett lugnare och mer harmoniskt dokument kan skapas med hjälp av gyllene snittet. Här bygger det på att det kortare måttet har samma proportioner till det längre måttet som det längre har till det totala måttet (Frank & Pettersson 2004, s. 206).

Figur uppbyggd av gyllene snittet. Med hjälp av dessa proportioner kan man uppnå en harmonisk balans.

Om man utgår från det lilla måttet och multiplicerar det med 1,618 får man det korrekta måttet. På 1100-talet satte matematikern Fibonacci upp en talserie som bygger på att summan av de två föregående talen är lika med nästa tal och ger samma förhållanden som gyllene snittet (Frank & Pettersson 2004, s. 206).

1,1,2,3,5,8,13,21,34,55,89

Genom att använda sig av det gyllene snittet eller Fibonaccis talserie uppnår man en behaglig spänning och innehållet kan på så vis främjas (Frank & Pettersson 2004, s. 206).

Enligt Ambrose & Harris (2005, s. 25) får man med hjälp av gyllene snittet ett uttryck som är skönt för ögonen.

Vid bestämning av teckenstorlek är också gyllene snittet lämpligt att ta hjälp av. Genom att låta olika rubriknivåer ha samband med varandra likt Fibonaccis talserie uppnås en bra balans. Man kan då till exempel ha rubrik i storlek 34, mellanrubrik i storlek 21 och så vidare ... (Bergström, Lundgren & Flessa 2008, s. 61).

Färg

Enligt Jan-Erik Ander (2003, s. 146) engagerar färger och skapar känslor. Jan Bohman (Bohman & Hallberg 1996, s. 100) anser att färgen är starkare än formen och att de flesta av oss har starka känslor förknippade med olika färger.

På grund av den styrka som färgerna besitter kan man med hjälp av dem skapa väldigt tydliga och intressanta dokument, men man kan också om man använder dem på fel sätt skapa oläsliga dokument med helt fel budskap. Om man använder för mycket färg utan tanke kan det lätt bli brokigt, ingenting sticker ut och läsaren vet inte vad som blir viktigt eller vart den ska titta (Ander 2003, s. 148).

Enligt Jan Bohman (Bohman & Hallberg 1996, s. 100) ger för många starka färger ett gällt och oroligt intryck som man snabbt tröttnar på. Mottagare blir ofta förvirrade då det är irrelevanta och motstridiga färgval.

Genom att använda färger rätt kan man förstärka och framhäva det man vill visa. (Ander 2003, s. 146)

Man kan till exempel belysa det viktigaste i ett dokument med en stark färg som sticker ut från resten eller visa vad det är genom realistiska färger, till exempel kan man göra gräs grönt och vatten blått för att förtydliga sitt budskap (Ander 2003, s. 146).

De fyra färgerna som undersöks är de tre grundfärgerna, blått, gult och rött. Jag har också valt att undersöka den gröna färgen eftersom många projekt i landskapsarkitektursammanhang ofta handlar om gröna ytor och miljö.

Nedan följer en kort presentation av dessa fyra färger och hur de enligt litteraturen borde påverka hur vi uppfattar ett projekt i respektive färg.

Blått

Wassily Kandiskey anser enligt *Effektiv visuell kommunikation* att blått ”drar sig undan likt en snigel som drar sig in i sin spiralsnäcka” (Bergström 2007, s. 257).

I *Tredje språket* skriver Jan-Erik Ander (2003, s. 153) om den blåa färgen som lugnande, behaglig, kall och djup. Blodtryck, puls och adrenalin sjunker enligt honom av den blå färgen.

I *Grafisk design* beskrivs blått som något som ger en kylig känsla med anknytning till hav och is (Bohman & Hallberg 1996, s. 101).

Även i *Bild och form för informationsdesign* beskrivs färgen som kylig och lugn (Frank & Pettersson 2004, s. 80).

Rött

Kandiskey menar att ”rött är livligt, men har en målmedveten, behärskad kraft och en rörelse inom sig själv” (Bergström 2007, s. 257).

Jan Erik Ander (2003, s. 152) beskriver rött som passionens, hjärtats och kärlekens färg som ger värme och glädje. Vidare skriver han att den också förknippas med våld och revolution. Rött gör att reaktionssnabbheten, andningsfrekvensen och antal blinkningar ökar enligt Ander.

Jan Bohman (Bohman & Hallberg 1996, s. 101) beskriver färgen som aktiv och energisk och Bo Bergström (2007, s. 256) skriver att rött aktiverar hjärnan.

I *Bild och form för informationsdesign* beskrivs rött med orden: kärlek, passion, värme, blod och revolution (Frank & Pettersson 2004, s. 80).

Gult

Den gula färgen ”strävar mot åskådaren och strålar ut över alla gränser” enligt Kandiskey (Bergström 2007, s. 257).

I *Tredje språket* beskrivs gult som något som ger livlighet, glädje och värme samt något som förknippas med intelligens, falskhet och svartsjuka (Ander 2003, s. 152).

Jan Bohman (Bohman & Hallberg 1996, s. 100) beskriver gult som en varm färg och pekar på att det beror på att färgen påminner oss om solens värme. Peter Johansson skriver även han att vi förknippar färgen med värme och sol (Frank & Pettersson 2004, s. 80).

Grönt

Kandiskey anser att ”Grönt är passivt, rofyllt och representerar den idealiska jämvikten” (Bergström 2007, s. 257).

I *Tredje språket* beskriver Jan-Erik Ander grönt som en ungdomlig färg som symboliserar vår, fertilitet och miljö men även avund, illamående och gift. Vidare anser han att mörkt grönt är en lugnande, säker och bekväm färg (Ander 2003, s. 152).

Även Jan Bohman beskriver grönt som en lugnande och harmonisk färg (Bohman & Hallberg 1996, s. 101).

Peter Johansson skriver att grönt symboliserar grönska, gräs och skog (Frank & Pettersson 2004, s. 81).

Gestaltningsförslagets olika layouts

Här presenteras förslagen som är gjorda enligt modellerna i föregående avsnitt. Detta är de layouts som visades för testgruppen.

Asymmetrisk layout utan tillämpning av gyllene snittet

Blå variant

Symmetrisk layout utan tillämpning av gyllene snittet

Gul variant

I den asymmetriska layouten är gestaltningsförslaget placerat nere till höger och balanseras upp av rubriken och bilderna till vänster. Texter och rubriker har en rak vänstermarginal.

I den symmetriska layouten är gestaltningsförslaget placerat centrerat och allting balanseras upp mot mittaxeln. Text på vänster sida om mittaxeln speglas av text på höger sida. Texter och rubriker är centrerade för att vara symmetriska.

Röd variant

Gul variant

Grön variant

Blå variant

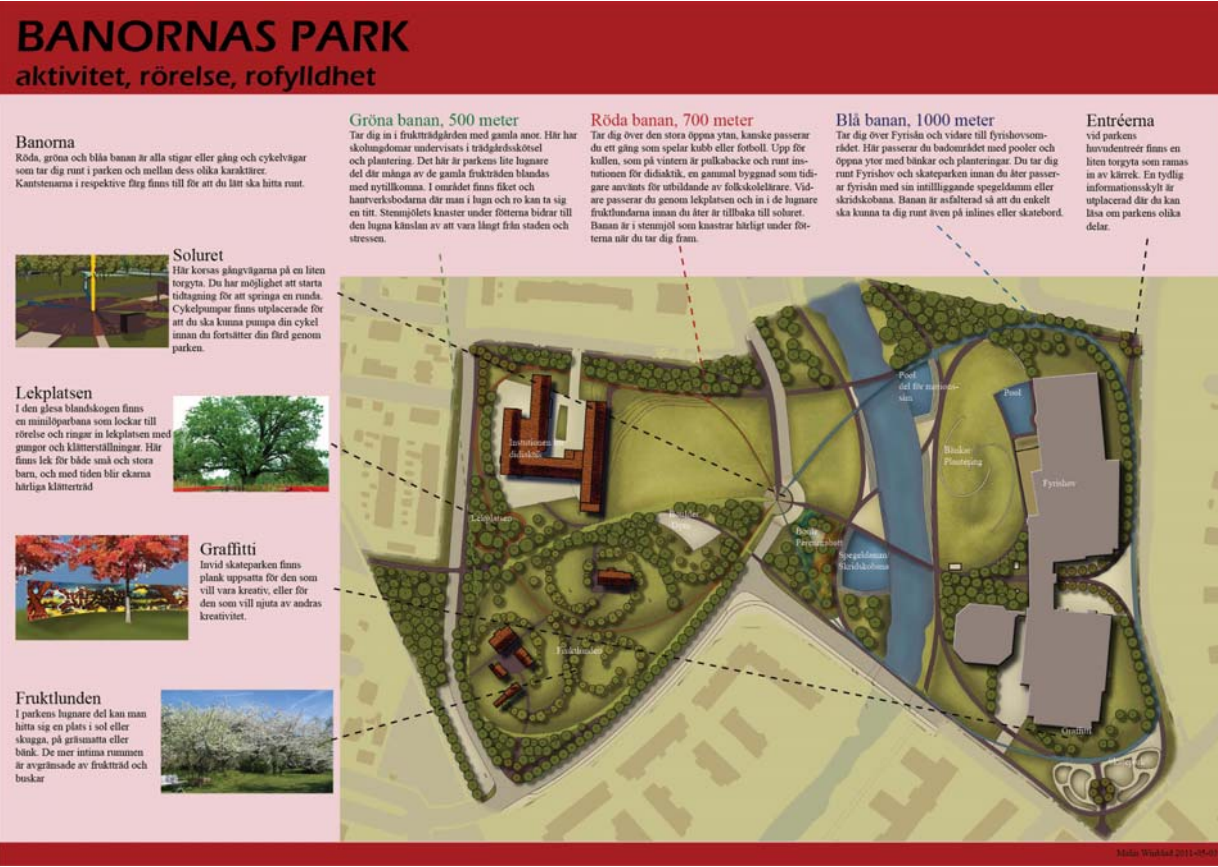
Röd variant

Grön variant

Asymmetrisk layout med tillämpning av gyllene snittet

Röd variant

Symmetrisk layout med tillämpning av gyllene snittet

Grön variant

I den asymmetrisk layouten med tillämpning av gyllene snittet är samtliga bilder beskurna så att de stämmer med gyllene snittets regler. Textstorleken är satt enligt Fibbonaccis talserie.

I den symmetrisk layouten med tillämpning av gyllene snittet är samtliga bilder beskurna så att de stämmer med gyllene snittets regler. Textstorleken är satt enligt Fibbonaccis talserie.

Resultat av undersökningen

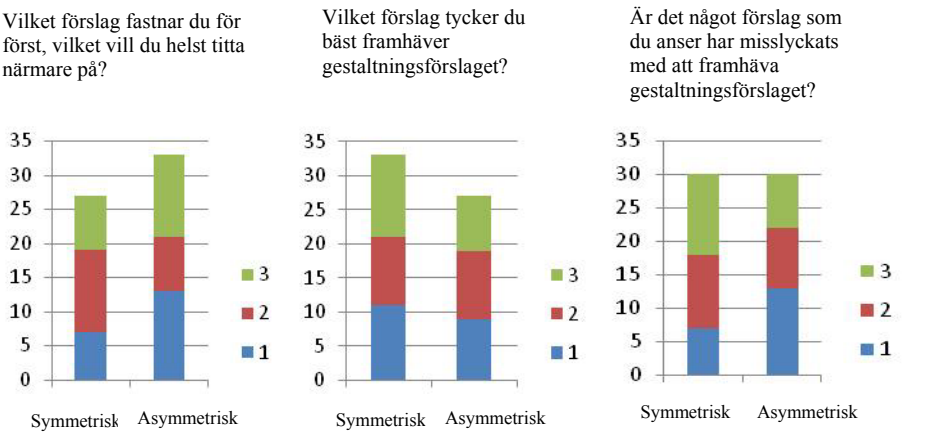
Vid jämförelse av de olika testgrupperna, landskapsarkitekter respektive icke landskapsarkitekter, sågs inget samband som tydde på att vi landskapsarkitekter uppfattar layouten annorlunda än vad de andra gör. Därför har jag i resultatet valt att slå samman dessa testgrupper.

Nedan presenteras resultatet av undersökningen. För att tydliggöra har de olika modellerna som motsäger varandra satts i jämförelse för att visa skillnaden. Det vill säga att den symmetriska layouten ställs mot den asymmetriska, den med gyllene snittet ställs mot den utan gyllene snittet och de fyra färgerna ställs mot varandra.

Första avsnittet i varje jämförelse visar svaren på de tre första frågorna i undersökningen.

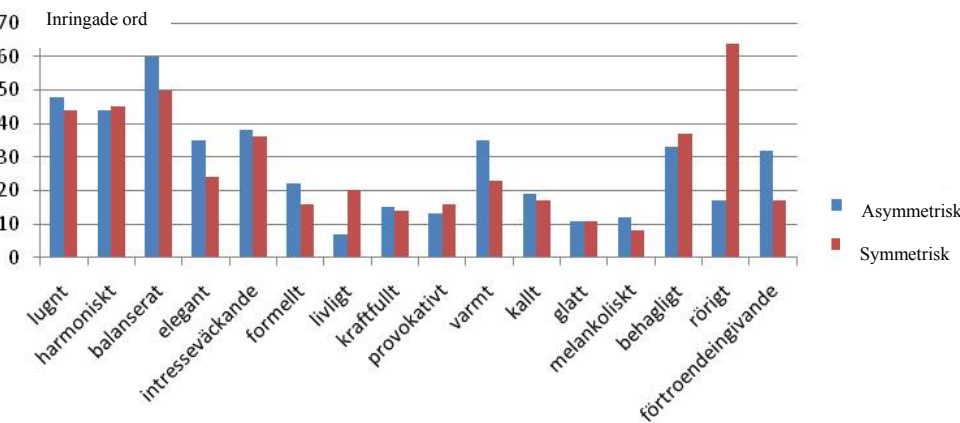
Symmetrisk vs. asymmetrisk

Diagrammen nedan visar antal valda layouter med symmetrisk respektive asymmetrisk layout. De olika färgerna i staplarna visar vilka som är valda i första, andra och tredje hand beroende på vilket förslag de tyckte stämde bäst med frågan.

Man kan utläsa att den asymmetriska layouten är den som testgruppen fastnar för först och den symmetriska är den som bäst framhäver gestaltningsförslaget. Varken det asymmetriska eller det symmetriska sticker ut vad gäller misslyckandet med att framhäva gestaltningsförslagen.

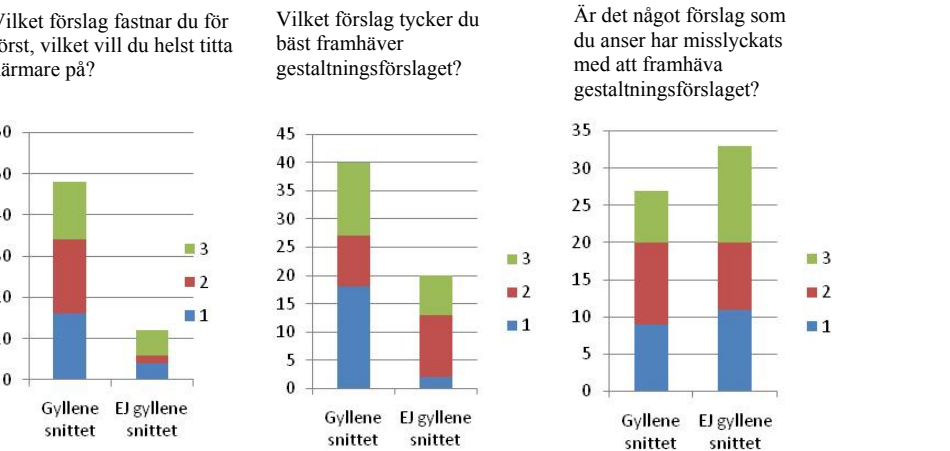
Diagrammet nedan visar i staplar antal inringade ord på samtliga symmetriska respektive asymmetriska layouter.

Den största skillnaden mellan förslagen som var enligt den asymmetriska modellen och de som var enligt den symmetriska var att den symmetriska såg betydligt rörigare ut. Man kan också se att den asymmetriska layouten gav ett mer balanserat, elegant och varmt intryck. Den asymmetriska layouten ansågs också vara mer förtroendeingivande än den symmetriska. Den symmetriska layouten gav ett mer livligt intryck.

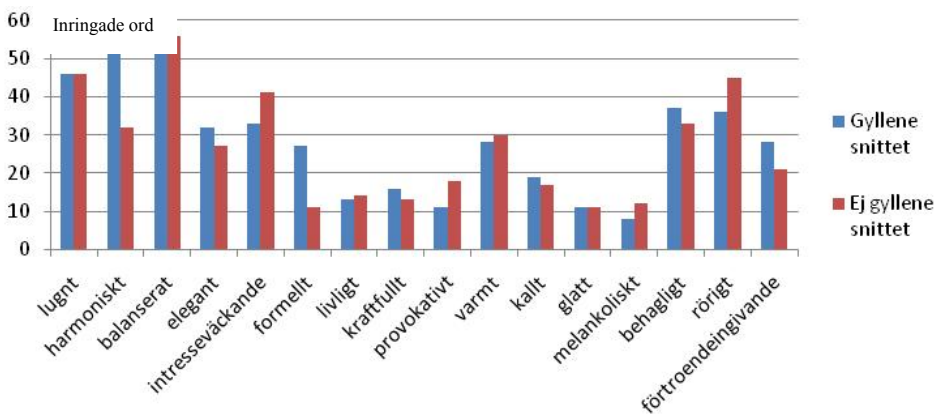
Gyllene snittet vs. icke gyllene snittet

Diagrammen nedan visar antal valda layouter med gyllene snittet respektive utan gyllene snittet. De olika färgerna i staplarna visar vilka som är valda i första, andra och tredje hand beroende på vilket förslag de tyckte stämde bäst med frågan.

Man kan utläsa att det är en betydande skillnad i vilket förslag man fastnar för först. Förslagen med gyllene snittet har fått betydligt fler svar än förslagen utan gyllene snittet. Likaså anses förslagen med gyllene snittet bättre framhäva gestaltningsförslaget. Vad gäller misslyckandet med att framhäva gestaltningsförslaget anses de utan gyllene snittet vara lite sämre på att framhäva förslaget än de med.

Diagrammet nedan visar i staplar de sammanlagda inringade orden på samtliga layouter med respektive utan gyllene snittet.

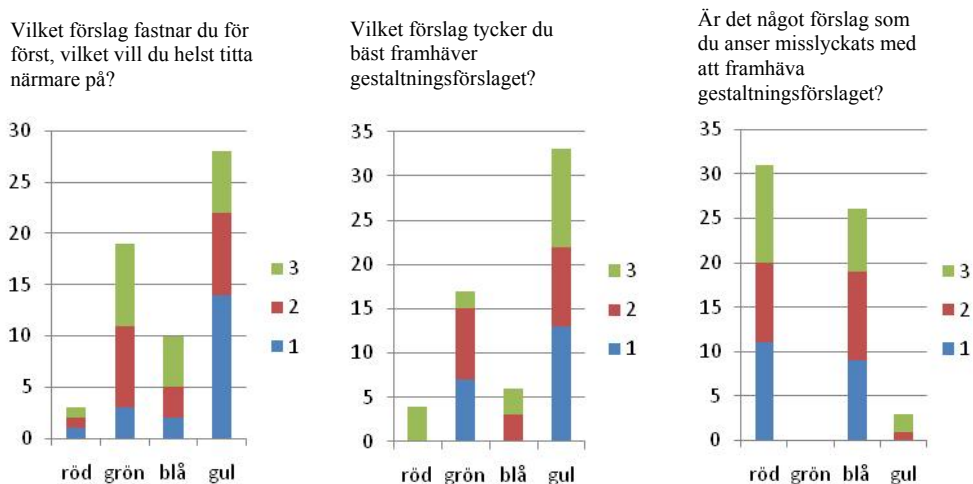

Varianten med gyllene snittet gav ett mer harmoniskt och formellt intryck än den utan. Fler tyckte också att de layouter med gyllene snittet var förtroendeingivande. Layouterna utan gyllene snittet sågs av fler som intresseväckande men också som att de var provokativa.

Färger

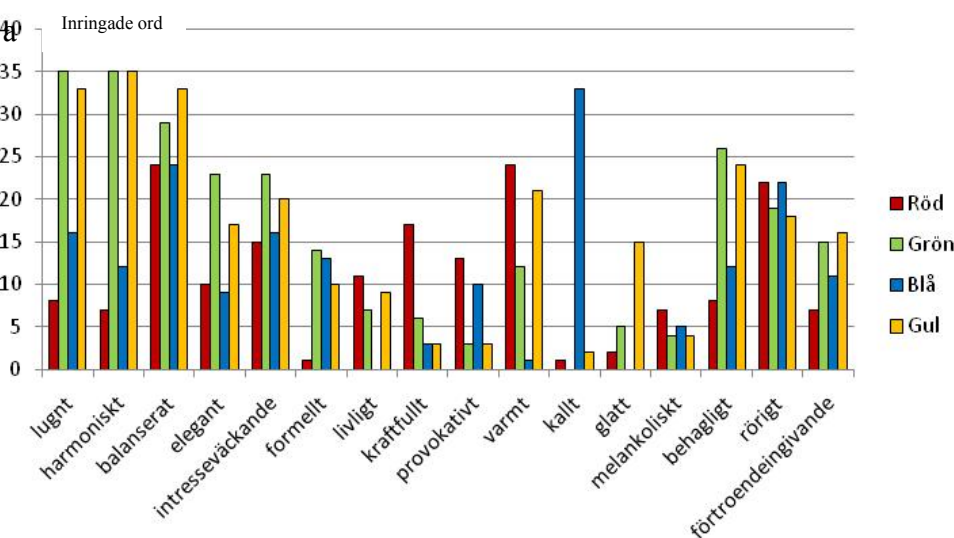
De fyra olika färgerna är de som påverkat testgruppen mest. Här finns stora skillnader i hur layouten uppfattats.

Diagrammen nedan visar antal valda layouter i de fyra olika färgerna. De olika färgerna i staplarna visar vilka som är valda i första, andra och tredje hand beroende på vilket förslag de tyckte stämde bäst med frågan.

Tydligt är att den gula färgen är den som testgruppen blev mest nyfiken på och som de ansåg framhävde gestaltningsförslaget på bästa sätt. Den gröna färgen ligger inte långt efter. Den blå varianten har fått relativt många röster också medan den röda fått väldigt få. På frågan om något förslag misslyckats med att framhäva gestaltningsförslaget toppar den röda färgen tätt följd av den blå. Inget av förslagen i grön färg har ansetts misslyckats med att framhäva gestaltningsförslaget och endast ett fåtal av de gula.

I diagrammet nedan ser vi respektive färg och antal inringade ord de fått.

Grönt och gult ger båda ett lugnt, balanserat, elegant och behagligt uttryck. Grönt och gult är också de som sticker ut mest när det kommer till vilket förslag som flest ansett vara förtroendeingivande. Gult uppfattas även som en varm och glad färg. Den gröna färgen är den som av flest uppfattats

som elegant.

Den röda färgen har fått många inringningar på kraftfullt, varmt, provokativt och livligt. Den röda färgen sticker ut nedåt då den fått minst inringningar på lugn, harmonisk, formell och förtroendeingivande, den är också den färg som fått minst ringar på behaglig. Den blå färgen håller sig nära mitten eller invid röd. Layouten med blå färg är den som av flest personer uppfattats som kall, där den har överlägset flest inringningar.

Analys

De tydligaste skillnaderna som gått att hitta i undersökningen är de som berott på färgerna. Grönt och gult har varit de absolut ”bästa färgerna” enligt testgruppen. De är de färger som väcker mest nyfikenhet men också de som framhäver gestaltningsförslaget bäst. Förslagen i grönt och gult har upplevts lugna, harmoniska, behagliga, intresseväckande och förtroendeingivande. För ett kraftfullt resultat visar sig (liksom som enligt litteraturen) den röda färgen lämpa sig bäst. Den blå färgen som enligt litteraturen skulle ge ett lugnt och behagligt intryck har visat sig betydligt sämre på de punkterna än vad den gula och den gröna färgen har.

Den asymmetriska layouten har upplevts som mindre rörig och mer harmonisk än den symmetriska. Detta talar emot litteraturen enligt vilken den symmetriska layouten ska ge ett lugnare och mer harmoniskt intryck, kanske kan det bero på att själva gestaltningsförslaget är så pass stort att det inte blir harmoniskt att placera det i mitten. Att sedan placera information och bilder runt om blev rörigt enligt testgruppen. Den symmetriska layouten lämpar sig enligt den här undersökningen sämre för projekt av den här typen.

Att använda sig av gyllene snittets regler har visat sig lyckat och går hand i hand med vad litteraturen säger. Tydligt är att layouterna med gyllene snittet har varit de som skapat mest nyfikenhet och också bäst framhäver gestaltningsförslaget.

Hur intrycksorden kan uppnås enligt undersökningen

Nedan följer en lista med de olika intrycksorden som fanns med i undersökningen. Baserat på resultatet av undersökningen sammanfattas här hur man genom att använda de metoder jag undersökt på bästa sätt kan uppnå en layout som klingar i ton med de ord man vill

Lugnt

För en lugn layout bör man enligt undersökningen använda sig av grön eller gul färg.

Harmoniskt

Gyllene snittet och grön eller gul färg.

Balanserat

Asymmetrisk layout med gul eller grön färg.

Elegant

Asymmetrisk layout med tillämpning av gyllene snittet i grön eller gul färg.

Intresseväckande

Layout utan tillämpning av gyllene snittet i gul eller grön färg.

Formellt

Asymmetrisk layout med tillämpning av gyllene snittet i grön eller blå färg.

Livligt

Symmetrisk layout i röd eller gul färg.

Kraftfullt

Layout i röd färg.

Provokativt

Layout utan tillämpning av gyllene snittet i röd eller blå färg.

Varmt

Layout i röd eller gul färg.

Kallt

Layout i blå färg.

Glatt

Layout i gul färg.

Melankoliskt

Undersökningen visar ingen tydlig skillnad i vilka förslag som anses melankoliska.

Behagligt

Layout med tillämpning av gyllene snittet i grön eller gul färg.

Rörigt

Symmetrisk layout utan tillämpning av gyllene snittet.

Förtroendeingivande

Asymmetrisk layout med tillämpning av gyllene snittet i gul eller grön färg.

Litteraturundersökningen vs. undersökningen med testgruppen

Här följer en jämförelse av hur de olika metoderna enligt litteraturen borde uppfattas och hur de enligt min undersökning uppfattades. Detta för att se om litteraturen för allmängiltig layout även går att applicera på ett projekt i landskapsarkitektur.

Symmetrisk layout

De åtta varianterna med symmetrisk layout borde enligt litteraturen ha gett ett lugnt, harmoniskt, elegant, ståtligt och formellt intryck. Detta stämde dåligt då den asymmetriska layouten fått betydligt fler inringningar på just dessa ord. I min undersökning uppfattades den symmetriska layouten istället som rörig och livlig. Enligt undersökningen lämpar sig den symmetriska layouten dåligt för projekt som detta.

Asymmetrisk layout

De åtta förslagen med asymmetrisk layout borde enligt litteraturen ha gett ett balanserat, intressant, livligt, kraftfullt och provokativt intryck. De asymmetriska sågs som balanserade och intresseväckande enligt testgruppen. Vad gäller livligt, kraftfullt och provokativt kan man inte utläsa någon tydlig skillnad mellan den asymmetriska och den symmetriska layouten.

Gyllene snittet

De åtta förslagen med gyllene snittet ska enligt litteraturen uppfattas som harmoniska och sköna för ögonen, vilket stämde bra med undersökningen. Förslagen med gyllene snittet överträffade de utan gyllene snittet i det mesta. Förslagen med gyllene snittet var också de som testgruppen fastnade för först och de som bäst framhävde gestaltungsförslaget. Att använda sig av gyllene snittet vid layout i landskapsarkitektur verkar enligt undersökningen vara att föredra.

Blå

Förslagen med blå färg bör uppfattas som lugnande, behagliga och kalla enligt litteraturen. Den blå färgen uppfattades som kall av testpersonerna, något som förmodligen har mycket att göra med den starka symboliken för kyla som finns i blått. Att den ska uppfattas lugn och behaglig är inget som syns tydligt i undersökningen, då både gult och grönt överträffar de blåa förslagen med råge.

Röd

De fyra förslagen med röd layout borde associera till uttryck som livligt, energiskt, kraftfullt och varmt. Detta stämmer väl överens med hur undersökningen föll ut. De röda förslagen var dock inte de som testgruppen helst ville titta närmare på eller som framhävde gestaltungsförslagen på bästa sätt. Rött är en väldigt stark färg som bör användas med försiktighet och medvetenhet.

Gul

Förslagen med gul layout bör upplevas som livliga, glada och varma enligt litteraturen. Undersökningsresultatet matchade detta på ett bra sätt och den gula färgen motsvarade förväntningarna.

Grön

De fyra förslagen med grön layout borde uppfattas som lugna, harmoniska och rofyllda enligt litteraturen, vilket också stämmer bra överens med resultatet i undersökningen.

Diskussion

Metod

I undersökningen har layouterna enbart testats på ett och samma projekt, något som gjort att enbart layouten är det som spelat in i testgruppens svar. Detta har också begränsat undersökningen. Kanske passade vissa färger bättre till just det här förslaget och skulle ha gjort sig sämre i ett annat förslag. I en ytterligare undersökning skulle man kunna göra samma typ av undersökning men använda fler gestaltungsförslag för att se om samma resultat uppnås. Gestaltungsförslaget hade kunnat färgmatchats för att bättre passa till färgen som valts i layouten, vilket jag tror kan ha haft stor påverkan på hur färgresultatet tedde sig.

Genom att använda sig av färre ord i undersökningsformuläret hade man också kunnat få ett tydligare resultat. Man hade till exempel kunnat slå ihop vissa ord, så som rörigt och livligt, lugnt, harmoniskt, balanserat och elegant. Man hade också tydligare kunnat definiera dessa ord för att se till att lugnt var samma sak för samtliga i testgruppen.

Resultat

Undersökningen har tydligt visat att det finns samband mellan layout och hur ett gestaltungsförslag uppfattas. Man kan genom en medveten layout styra människor och hur de kommer uppfatta förslaget. Det borde därför vara en viktig del i landskapsarkitektutbildningen att komma fram till hur man ska presentera sitt förslag för att lyckas visa det man vill åstadkomma med förslaget. Att det saknas sådan del i utbildningen idag är en brist. I de flesta fall fungerar de generella reglerna även för det här förslaget och att använda sådan litteratur även i landskapsarkitektutbildningen vore inte fel. Att det avviker på vissa punkter är inte konstigt eftersom layouten är väldigt individuell. Man måste självklart anpassa det hela till det precisa förslaget och ändamålet, något som är svårt att generalisera. Med de tydliga metoder som finns kan man ha en stabil grund att stå på i det fortsatta arbetet med layouten.

Fortsatta frågeställningar

Under arbetets gång har många frågor uppstått. Hur hade olika åldersgrupper uppfattat de olika layouten? Hur hade rubriksättning, texter och bildval spelat in? Hur presenterar man bäst sitt förslag muntligt? Hade resultatet sett annorlunda ut om testgruppen hade varit större och mer utspridd? Hur hade man kunnat utveckla testerna och använt sig av fler olika layouter?

Referenser

Ambrose, Gavin & Harris, Paul (2005). *Layout*. Lausanne: AVA.

Ander, Jan-Erik (2003). *Tredje språket: kommunikation med flera sinnen*. Stockholm: Arena i samarbete med Bild och Ord Akademin.

Bergström, Bo (2007). *Effektiv visuell kommunikation: om nyheter, reklam och profilering i vår visuella kultur*, 6 utvecklade uppl. Stockholm: Carlsson.

Bergström, Bo, Lundgren, Pär E. & Flessa, Georg (2008). *Grafisk kommunikation*. 4 [uppdaterade] uppl. Malmö: Liber.

Bohman, Jan & Hallberg, Åke (1996). *Grafisk design: det synliga språket*. 4 omarb. uppl. Halmstad: Spektra.

Frank, Lasse & Pettersson, Rune (2004). *Bild och form för informationsdesign*. Lund: Studentlitteratur.

Samtliga bilder är framtagna av författaren.